

УДК 330.3

Живко О. В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Інтелектуалізація економічних процесів та прийняття рішень у сучасній парадигмі розвитку постає як системна трансформація механізмів функціонування економіки, в якій домінуючу роль відіграють знання, когнітивні компетенції, аналітичні алгоритми та інтелектуальний капітал. Вона передбачає перехід від ресурсно-орієнтованих до знаннево-інтенсивних моделей господарювання, де ключовими факторами виступають людський капітал, цифровізація та здатність до генерації інновацій [1; 3].

Інтелектуалізація економічних процесів означає глибинну зміну природи прийняття рішень: від інтуїтивно-евристичних моделей до аналітико-алгоритмічних систем, що базуються на обробці великих масивів даних, прогнозуванні та штучному інтелекті. У цьому контексті економічна система трансформується у складну когнітивну мережу, де знання виступає основним ресурсом, а інтелектуальний капітал – ключовим фактором розвитку [2; 6].

Особливе місце у цьому процесі займає людський капітал як інтегральна характеристика інтелектуального потенціалу нації. Дослідження підтверджують, що саме розвиток знань, навичок і креативності є визначальним чинником економічного зростання в умовах інтелектуалізації [6]. Водночас інтелектуалізація економіки має циклічний характер: інновації стимулюють розвиток людського капіталу, який, у свою чергу, генерує нові інновації [3].

У цьому контексті Україна демонструє унікальну модель інтелектуальної адаптивності, що базується на поєднанні історично сформованих соціокультурних характеристик та сучасних трансформаційних процесів. Українська нація проявляє виняткову адаптивність, здатність до швидкої перекваліфікації та освоєння нових знань навіть в умовах екстремальних викликів. Високий рівень мужності та стійкості формує психологічну основу для прийняття складних рішень у ситуаціях невизначеності. Працьовитість і відповідальність забезпечують ефективну реалізацію інтелектуального потенціалу, тоді як толерантність і відкритість до глобальних взаємодій

сприяють інтеграції у міжнародні інноваційні мережі. Водночас високий рівень когнітивних здібностей і освіти створює фундамент для розвитку економіки знань [5; 8].

Разом із тим демографічні процеси суттєво впливають на інтелектуалізацію економіки. Скорочення населення, старіння та міграція створюють ризики втрати людського капіталу, що є критичним для інноваційного розвитку [7]. Водночас цифровізація та розвиток освіти відкривають нові можливості для компенсації цих втрат через підвищення якості людського капіталу [9].

Сценарії демографічного розвитку України в контексті інтелектуального потенціалу

1. Інтелектуально-консолідаційний сценарій (brain gain model) Передбачає повернення висококваліфікованих кадрів, розвиток системи безперервної освіти та активне залучення іноземних спеціалістів. У цьому випадку відбувається якісне зростання людського капіталу навіть за умов кількісного скорочення населення.

2. Цифрово-компенсаторний сценарій (smart population model) Характеризується частковою втратою населення, але компенсується за рахунок цифровізації, автоматизації та підвищення продуктивності праці. Інтелектуальний потенціал зростає через технологічне підсилення людської діяльності.

3. Інноваційно-експансивний сценарій (global talent integration) Передбачає інтеграцію України у глобальний ринок талантів, розвиток міжнародних освітніх програм і формування відкритої економіки знань. Відбувається не лише повернення українців, а й залучення іноземних фахівців.

4. Ризиково-деградаційний сценарій (brain drain) Характеризується продовженням відтоку людського капіталу, зниженням якості освіти та обмеженням інноваційної активності. У цьому випадку інтелектуалізація економіки гальмується, що призводить до втрати конкурентних позицій.

Інтелектуалізація економічних процесів та прийняття рішень є визначальним фактором переходу до економіки знань, де ключову роль відіграє людський капітал як носій інноваційного потенціалу. Україна, завдяки унікальному поєднанню адаптивності, інтелектуальної гнучкості та соціокультурних характеристик, має потенціал сформувати конкурентоспроможну модель інтелектуалізованої економіки. Водночас реалізація цього потенціалу залежить від ефективності демографічної політики,

інвестицій у освіту та здатності інтегруватися у глобальні інноваційні процеси.

Література

1. Гнатенко І. А. Концепт «інновація» в системі національного підприємництва. Роль інновацій в трансформації образу сучасної науки : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 28–29 грудня 2018 р. Київ, 2018. С. 107–108.
2. Гнатенко І. А. Методологічний інструментарій дослідження інституціонального середовища інноваційного розвитку підприємництва в Україні. Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 26 січня 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 10–13.
3. Гнатенко І. А. Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку підприємництва в національній економіці. Innovative Potential of Socio-Economic Systems: the Challenges of the Global World : Proceedings of the III International Scientific Conference, Lisbon, December 28, 2018. Lisbon, 2018. P. 16–18.
4. Гнатенко І. А., Рубежанська В. О. Використання теорії таксономії для рейтингового оцінювання розвитку регіонального ринку праці. Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення : матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, м. Тернопіль, 20 вересня 2017 р. Тернопіль, 2017. С. 78–82.
5. Федірець О. В., Зось-Кіор М. В., Гнатенко І. А. Корпоративна соціальна відповідальність в механізмі інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери в умовах управління змінами та цифрового маркетингу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 7-14.
6. Hnatenko I., Kuksa I., Naumenko I., Baldyk D., Rubezhanska V. Infrastructure of innovation enterprise: features of formation and regulation in modern market conditions. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. Vol. 42 (1). P. 97–104.
7. Hnatenko I., Kuksa I., Orlova-Kurilova O., Moisieieva N., Rubezhanska V. State regulation of innovative employment in the context of innovative entrepreneurship development. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41 (2). P. 228–236.
8. Hnatenko I., Kuksa I., Shtuler I., Orlova-Kurilova O., Rubezhanska V. Innovation cluster as a mechanism for ensuring the enterprises interaction in the innovation sphere. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41 (4). P. 487–500.
9. Hnatenko I., Orlova-Kurilova O., Shtuler I., Serzhanov V., Rubezhanska V. An approach to innovation potential evaluation as a means of enterprise management improving. *International Journal of Supply and Operations Management*. 2020. Vol. 1. P. 112–118.